

Impact coronacrisis op de Limburgse amateurkunstsector

Notitie Huis voor de Kunsten Limburg - 12 mei 2020

Barsten in het cement van onze samenleving

De coronacrisis heeft een grote impact op de cultuursector. Het Huis voor de Kunsten Limburg concludeerde in april al dat het cement van onze samenleving, het rijke culturele verenigingsleven, barsten vertoont. De impact van corona op de amateurkunstsector op de korte (tot 1 juli 2020) en middellange termijn (tot 1 januari 2021) is als volgt:

- **De financiële schade bedraagt tot 1 juli 2020 gemiddeld € 3.800,- per Limburgse amateurkunstvereniging.**
- **De totale financiële schade bedraagt tot 1 juli 2020 minimaal € 1.360.400,-. Dat komt omdat minimaal de helft van de amateurkunstverenigingen niet in aanmerking komt voor de TOGS-regeling en dus de vergoeding van € 4.000,-.**
- **De situatie van amateurkunstverenigingen wordt vanaf 1 juli 2020 schrijnend. De financiële schade van € 3.800,- wordt na 1 juli alleen maar groter vanwege de opgelegde coronamaatregelen.**
- **Als de amateurkunstsector in zwaar weer verkeert, dan heeft dit ook nadelige gevolgen voor ZZP'ers die als regisseur, dirigent, choreograaf of technicus etc. werkzaam zijn in de amateurkunstsector.**
- **Een verenigingsleven in crisis heeft niet alleen impact op de cultuursector, maar ook op het sociale leven. Amateurkunstverenigingen spelen een cruciale rol voor de sociale cohesie in dorpen, wijken en steden.**

De TOGS-regeling is voor nu dé oplossing voor de financiële problemen. Het Huis verzoekt de Provincie Limburg daarom om bij de Rijksoverheid te pleiten voor een verruiming van de criteria van de TOGS-regeling. Verruiming wordt gezocht op het vlak van de SBI-codes, omzetverlies van € 4.000 en vaste lasten van minimaal € 4.000 en een eigen locatie. Is verruiming van de TOGS-regeling niet mogelijk, dan pleit het Huis (door decentralisering van de TOGS-gelden) voor een noodfonds van minimaal € 1.360.400 (stand van zaken 12 mei 2020) voor de Limburgse amateurkunstsector.

Limburg heeft 913 amateurkunstverenigingen waarvan er 715 binnen de podiumkunsten actief zijn.

Deze notitie beschrijft de stand van zaken t/m 12 mei 2020 en is gebaseerd op de resultaten van een telefonische belronde waarin amateurkunstverenigingen één-op-één bevraagd werden over de effecten van de coronacrisis op hun vereniging op de korte termijn. Het Huis heeft 92 amateurkunstverenigingen (muziek- en slagwerkverenigingen, koren en amateurtheatergezelschappen) bevraagd. Daarnaast heeft het Huis de 47 vragen geanalyseerd die zijn binnengekomen bij het corona hulploket van het Huis. De bevindingen zijn als volgt.

Toelichting op de TOGS-regeling

De financiële compensatie van € 4.000 euro vanuit de TOGS-regeling is op de korte termijn (periode tot 1 juli) een realistische tegemoetkoming in de coronaschade voor verenigingen. Het probleem is echter dat veel verenigingen niet in aanmerking komen voor de regeling door de voorwaarden die worden gesteld. 48% van de verenigingen komt niet in aanmerking en 31% weet (nog) niet of ze er gebruik van kan maken. Verenigingen die niet in aanmerking komen voor de TOGS-regeling geven aan dat zij niet de juiste SBI-code hebben of niet voldoen aan de voorwaarde van het hebben van een fysieke vestiging. 80% van de vragen van verenigingen die bij het corona hulploket zijn binnengekomen gaan over de TOGS-regeling en de vraag naar alternatieve financieringsvormen om de crisis te overleven.

De totale financiële schade voor verenigingen bedraagt tot 1 juli a.s. minimaal € 1.360.400,-. Uit de bevraging van het Huis blijkt dat de gemiddelde schade per vereniging € 3.800 bedraagt. Zoals benoemd kan 48% van de bevraagde verenigingen geen gebruik van de TOGS-regeling. Passen we deze bevindingen toe op de muziek- en slagwerkverenigingen, koren en amateurtheaterverenigingen in Limburg, dan gaat het om minimaal 358 verenigingen (van de 715) die niet in aanmerking komen voor de TOGS-regeling. Onze inschatting is dat het aantal hoger ligt, omdat het aantal verenigingen dat een eigen locatie in beheer heeft (één van de voorwaarden van de TOGS-regeling) gering is.

Geen inkomsten

Dat een zeer groot deel van de amateurkunstverenigingen geen gebruik kan maken van de TOGS-regeling is een groot probleem. Verenigingen kunnen nu immers geen eigen inkomsten genereren. 85% van de bevraagde verenigingen geeft aan dat alle activiteiten zijn afgelast sinds 15 maart. Het gaat hier om activiteiten zoals concerten, voorstellingen, lessen, repetities en bestuursvergaderingen. Ook sponsoractiviteiten, die een onmisbaar aandeel vormen op de verenigingsbegroting, zijn afgelast. Denk hierbij aan het ophalen van oud papier en donateursacties. Ook annuleringen van grote evenementen in Limburg hebben effect op de amateurkunstsector. Verenigingen halen een groot bedrag op voor hun verenigingskas door facilitaire werkzaamheden ter verrichten tijdens grote evenementen zoals Pinkpop, Amstel Gold Race en Preuvenemint Maastricht. Naast een gemeentelijke ondersteuningssubsidie en contributies, vormen bovenstaande activiteiten de voornaamste inkomstenbronnen voor verenigingen.

Daarnaast moeten verenigingen hun vaste lasten blijven doorbetalen. Het gaat dan om het doorbetalen van artistieke begeleiders (ZZP'ers). Tot 1 juli 2020 betaalt 82% van de verenigingen de artistieke begeleider (ZZP'ers) in zijn geheel (40%) of deels (42%) door. Dit gegeven lijkt overigens positief voor ZZP'ers die werkzaam zijn in de amateurkunstsector, maar dat is veelal niet het geval. ZZP'ers kunnen gebruik maken van de TOZO-regeling (bijstand voor levensonderhoud) als een aanvulling op hun inkomen. Het recht op bijstand voor levensonderhoud en de hoogte van dat bedrag wordt vastgesteld op grond van de hoogte van hun inkomen. Wanneer ZZP'ers boven deze grens uitkomen door andere inkomsten, dan worden zij gekort. ZZP'ers die door verenigingen worden doorbetaald, hebben grote kans niet of maar zeer beperkt in aanmerking te komen voor de TOZO-regeling.

Tot de vaste lasten van verenigingen behoren ook aangegane huurverplichtingen voor repetitieruimtes en opslagruimtes voor instrumenten, kostuums, rekwisieten en decors. Ook vallen hier reeds gemaakte kosten voor afgelaste concerten en voorstellingen onder. Het gaat om uitgaven op het gebied van o.a. decor, licht- en geluidstechniek, afdracht van auteursrechten en communicatie (posters en flyers).

Om de crisis tot 1 juli 2020 door te kunnen komen spreken verenigingen financiële reserves aan. Het teruglopen of volledig gebruiken van deze reserves heeft grote gevolgen voor de (middel)lange termijn. Het betekent concreet dat verenigingen bij de start van het nieuwe seizoen in september weinig tot geen financiële ruimte hebben om hun reguliere activiteiten op te pakken of nieuwe activiteiten te ontplooiën. Zij kunnen in die periode geen inkopen doen op het vlak van cursussen, bladmuziek, theaterscripts, onderhoud instrumenten, decors en uniformen. Daarmee komt de continuïteit van verenigingen ernstig in gevaar.

Gevolgen 1.5 meter samenleving

Aangezien een groot deel van de amateurkunstverenigingen het nieuwe seizoen al met verlies of zonder reserves begint, wordt het opstarten van de reguliere activiteiten per 1 september 2020 voor velen van hen een grote financiële uitdaging. De maatregelen die men in acht moet nemen bij een 1.5 meter samenleving verergeren die situatie. Ook van verenigingen wordt verwacht dat zij aan de gestelde voorwaarden van het RIVM voldoen en zijn verplicht aanpassingen door te voeren die de veiligheid van hun leden garandeert. Dat heeft ingrijpende gevolgen voor de verenigingsbegroting. Het Huis signaleert de volgende problemen in dat kader:

1. Verenigingen geven aan dat hun huidige repetitielocatie te klein is om alle leden op 1,5 meter afstand van elkaar te kunnen plaatsen. Het gevolg is dat men moet uitwijken naar grotere repetitieruimtes. Dat brengt extra huurkosten met zich mee. Een andere optie is het opsplitsen van groepen en het inplannen van meerdere repetities. Hetgeen leidt tot extra kosten voor artistieke begeleiders.
2. Verenigingen geven aan dat de 1.5 meter regel ook bij uitvoeringen voor problemen zorgt. Indien men het publiekbereik en daarmee het inkomstenniveau wil vasthouden, moet men uitwijken naar grotere en dus duurdere presentatieplekken of genoegen nemen met een locatie waar beduidend minder publiek geplaatst kan worden. Het eerste leidt tot extra kosten, het laatste tot beduidend minder inkomsten. In beide gevallen worden de financiële problemen van verenigingen nog groter.
3. De 1.5 meter regel heeft niet alleen een grote financiële impact, maar ook een impact op de artistieke kwaliteit van concerten en voorstellingen. Het uitvoeren van een muziekstuk en koorzang (goed samenspel) valt of staat met het verkeren in elkaars nabijheid. Voor theater betekent het niet kunnen hebben van fysiek contact met de tegenspeler simpelweg dat er geen theater gemaakt kan worden. De 1.5 meter regel boet in op zowel de uitvoering als de beleving van een concert of voorstelling.

Sociale impact

De impact reikt verder dan louter het culturele domein. Het tot stilstand komen van het verenigingsleven (als gevolg van de eerder genoemde financiële problemen en de maatregelen van de 1.5 meter samenleving) heeft directe impact op de sociale cohesie in dorpen en steden. Amateurkunstverenigingen staan middenin de samenleving.

Minimaal 60.000 mensen zijn in Limburg actief in een culturele vereniging*. Als het verenigingsleven onder druk staat dan heeft dat direct nadelige gevolgen voor de leefbaarheid en sociale cohesie in een wijk, dorp of stad. Verenigingen zijn niet alleen plekken voor kunstbeoefening en zingeving, maar ook sociale vangnetten.

*Het gaat hier om verenigingen die zijn aangesloten bij een provinciale koepelorganisatie, bond of federatie.

Vrijwilligers als risicogroep

Als verenigingen hun kunstbeoefening weer kunnen oppakken, dan ligt er nog een andere bedreiging op de loer. Het verenigingsleven is sterk vergrijsd. Een groot deel van zowel de leden (kunstbeoefenaars) als de mensen die achter de schermen actief is (bestuurders, technici, locatiebeheerders etc.), behoort tot de corona risicogroep. Het is de vraag of deze personen zich straks veilig genoeg voelen om weer deel te nemen aan het culturele leven. Als de vrijwilligers zich onveilig voelen, en hun vrijwilligerswerk niet durven op te pakken, ontstaat er een tekort aan (onbetaalde) mankracht. Dit geldt overigens niet alleen voor amateurkunstverenigingen, maar ook voor kleine erfgoedinstellingen.

Rol Huis voor de Kunsten Limburg

Het Huis pleit voor een verruiming van de TOGS-regeling en indien dat niet lukt voor een noodfonds voor de amateurkunstsector. Een financiële compensatie voor het culturele verenigingsleven nú is noodzakelijk om te voorkomen dat een belangrijke keten in de cultuursector op de (middel)lange omvalt.

Het Huis neemt als kenniscentrum en ondersteuningsorganisatie voor cultuur in Limburg ook zijn verantwoordelijkheid.

- Het Huis houdt de impact van de coronacrisis op de cultuursector scherp in de gaten onder andere door het culturele veld actief te bevragen. Naast één-op-één gesprekken zet het Huis enquêtes uit van het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA). Op basis van de opgehaalde informatie schrijft en publiceert het Huis notities voor het werkveld.
- De komende weken staan tientallen gesprekken gepland met diverse verenigingen om de vinger aan de pols te houden.
- Het Huis geeft verenigingen in de kunsten- en erfgoedsector, culturele instellingen en culturele ZZP'ers via het corona hulploket (www.hklimburg.nl/corona-hulploket) advies over corona gerelateerde vraagstukken.
- Op 15 mei 2020 lanceert het Huis een bijdrageregeling speciaal voor culturele projecten die in coronatijd worden uitgevoerd (www.hklimburg.nl/bijdrageregeling).
- Ook nu adviseert en coacht het Huis culturele verenigingen op het gebied van beleid, financiën, juridische zaken, ledenwerving- en behoud etc. in het kader van verenigingsondersteuning (www.hklimburg.nl/verenigingsondersteuning).
- Het Huis helpt mee met het ontwikkelen van protocollen 1,5 meter samenleving voor de cultuursector, verspreidt die protocollen en ondersteunt verenigingen bij de implementatie ervan.
- In samenspraak met het LKCA analyseert het Huis onderzoeksresultaten inzake de coronacrisis. Op 18 mei zal een update van de eerdere enquête worden uitgezet.

- Het Huis adviseert het veld over alternatieve manieren om kunst te beoefenen, ontwikkelt samen met andere partners online tools en ondersteunt het veld met de implementatie ervan. Onder andere in samenwerking met het LKCA.
- Het Huis ontwikkelt samen met andere maatschappelijke organisaties (o.a. Huis voor de Sport Limburg, Burgerkracht Limburg, VKKL) een kennishub waar kennis en expertise uit verschillende domeinen (cultuur, sport, welzijn) wordt gebundeld. Zo creëren we een poule van experts, delen we 'good practices' en verbinden we mensen en initiatieven met elkaar met als doel hen op weg te helpen. Doel is de crisis overleven en kijken naar de toekomst.
- Het Huis zoekt nog meer de samenwerking met relevante (landelijke) partners zoals kennisinstituten en brancheorganisaties.